

Dr. sc. MILENA PERŠIĆ, izvanredni profesor
Hotelijskog fakulteta u Opatiji

SUSTAV OBRAZOVANJA KADROVA ZA HOTELIJERSKO-TURISTIČKO GOSPODARSTVO

UDK: 37.014.3:338.48:64.024

Primljeno: 09. 11. 1994.

Izvorni znanstveni članak

Kadrovi su osnovni društveni i gospodarski resurs razvoja svake djelatnosti, pa tako i pojedinih segmenata u strukturi hotelijersko-turističkog gospodarstva. Iz te spoznaje proizlazi potreba ustroja takvog obrazovnog sustava koji će postojećim i potencijalnim djelatnicima pružiti odgovarajuća znanja za što kvalitetnije uključivanje u sve segmente izvođačkog, informacijskog i upravljačkog sustava hotelskog poduzeća. Neusklađenost nastavnih planova, programa i obrazovnih profila sa stvarnim zahtjevima hotelijersko-turističkog gospodarstva, rezultiralo je inicijativom da se pri Ministarstvu turizma osnuje radno tijelo, sastavljeno od poznatih i priznatih stručnjaka, s ciljem da se predloži ustroj i funkcioniranje konzistentnog obrazovnog sustava.

Ključne riječi: obrazovni sustav, hotelska industrija, hijerarhija obrazovnih institucija, nastavni programi

1. UVOD

Unapređenje kvalitete jedan je od strateških razvojnih pravaca turizma kao prioritetnog sektora u Hrvatskoj. Kako se kadrovi mogu smatrati jednom od odlučujućih komponenti kvalitete turizma, briga za obrazovanje kadrova nameće se kao preduvjet unapređenja turizma i njegovog daljnjeg razvoja.

Ministarstvo turizma državni je organ nadležan za provedbu Strategije razvitka turističkog sektora Hrvatske u kojoj se navodi i potreba reforme obrazovnog procesa na svim razinama kao temelj stvaranja nove kvalitete i tržišnog repozicioniranja ovog sektora.

*Dr. Sanda Weber
INSTITUT ZA TURIZAM ZAGREB*

Sustav obrazovanja za potrebe hotelijersko-turističkog gospodarstva treba promatrati u okviru tri zaokružene cjeline i to:

- a) kao sustav osposobljavanja za zanimanje
- b) kao sustav osposobljavanja za struku
- c) kao sustav osposobljavanja za visokostručne i rukovodne funkcije, na svim hijerarhijskim razinama upravljanja.

Sadašnji ustroj srednjoškolskog obrazovnog sustava još je u fazi uhodavanja, nakon što su univerzalni "centri usmjerenog obrazovanja" reorganizirani i ustrojani

kao samostalne škole. Visoko obrazovanje se tek ustrojava sukladno odredbama Zakona o visokim učilištima, stranim iskustvima, potrebama gospodarstva i finansijskim mogućnostima Republike Hrvatske.

Pri Ministarstvu turizma Republike Hrvatske osnovan je "Savjet za obrazovanje kadrova u turizmu i ugostiteljstvu" s ciljem da se razmotri stanje i predlože rješenja u području profiliranja, programiranja i realizacije srednjoškolskih i visokoškolskih obrazovnih programa, a također i ustroj mreže, financiranje i vrsnost obrazovnih institucija. Osnovani su i odbori za srednjoškolsko i visoko obrazovanje, sa zadacima daljnjeg razmatranja i analize specifičnih problema ove djelatnosti, a sa ciljem njenog preobražaja i unapređenja, sukladno europskim i svjetskim uzorima kao i potrebama hotelijersko-turističkog gospodarstva.

S obzirom na upućenost Republike Hrvatske na njemačko zakonodavstvo, a uvažavajući visoki stupanj ukupne organiziranosti u ovoj zemlji, ukazat će se na određena iskustva ustroja mreže obrazovnih institucija i druge specifičnosti obrazovanja za hotelijersko-turističko gospodarstvo. Navedena iskustva trebaju pomoći u definiranju novog ustroja, nastavnih planova i programa prilagođenih specifičnim zahtjevima hotelijersko-turističkog gospodarstva, organiziranju mreže, definiranju kadrovskih potencijala, sustava financiranja, kao i u predlaganju promjena u pravnoj regulativi Republike Hrvatske u ovom području.

2. SREDNJOŠKOLSKO OBRAZOVANJE ZA HOTELIJERSKO-TURISTIČKO GOSPODARSTVO

Srednjoškolsko obrazovanje za ugostiteljsko-turističko gospodarstvo je cjelokupni sustav obrazovanja koji osigurava osposobljavanje kadrova za zanimanje (kuhar, konobar, slastičar...), kao i obrazovanje za struku (hotelsko-turistički tehničar). Svrha je ovog obrazovanja da se učenik osposobi za neposredno uključivanje u radni proces, ovisno o predmetu i cilju obrazovanja.

Osposobljavanje za zanimanje realizira se u trogodišnjem trajanju, za zanimanja **konobar, slastičar, kuhar i brodski kuhar**, s time da se svako zanimanje završava kao zaokružena cjelina. Svrha je ovog osposobljavanja da se odgovarajućim odnosom teorije i prakse učenik osposobi za određeno zanimanje, ali i da se oblikuje kao socijalno biće. Tijekom školovanja predviđen je obavezni fond praktične nastave u praktikumima, kao i praktičnog rada u hotelijerskom gospodarstvu. Za provedbu nastavnog plana i programa, najčešće nisu osigurane neophodne organizacijske, finansijske, kadrovske i druge pretpostavke.

Postavlja se pitanje opravdanosti organiziranja uskih profila (npr. "brodski kuhar"), kada je moguće uz osnovni profil osigurati dodatno usavršavanje u obliku stručnih ispita, treninga i specijalizacija. Nedostaju i odgovarajući profili osposobljavanja na razini polukvalifikacije (npr. za pomoćne kuhare i slastičare, servirke i sobarice), koji su neophodni u odvijanju radnog procesa. U razmatranju nastavnih planova potrebno je predvidjeti i mogućnost stjecanja specijaliziranih znanja ("majstora zanata") na razini istog stupnja (ranije VKV), što bi trebao biti preduvjet napredovanja u struci. Nedostatnost someliera, barmana, kuhara umaka i niza drugih specijalista nameće potrebu uključivanja ovih profila u obrazovni proces, a radi ostvarivanja planova podizanja kvalitete u našem hotelijerstvu.

Osposobljavanje za struku na stupnju srednje stručne škole, sadržano je u programu za osposobljavanje **ugostiteljsko-turističkog tehničara**. Tu se učenici osposobljavaju za poslove hotelsko-turističke administracije i komuniciranju s gostima. To nameće potrebu da se u obrazovnim programima uspostavi ravnoteža između područja općeobrazovnih kolegija i kolegija iz područja ekonomije, organizacije, tehnike, komunikologije i stranih jezika. Cilj je obrazovanja na ovom stupnju, osposobiti učenika za što cjelovitije administrativno-tehničko uključivanje u rad hotela, agencije, restoranta, turističkih naselja, marina i drugo. No, na ovom stupnju obrazovanja učenik treba steći dovoljno znanja za nastavak studija na odgovarajućoj visokoškolskoj instituciji, prvenstveno u području hotelijerstva, ekonomije, organizacije i jezika.

Istraživanja su pokazala da postojeći sustav srednjoškolskog obrazovanja za potrebe hotelijersko-turističkog gospodarstva ne udovoljava u potpunosti svim postavljenim zahtjevima. U prilagođavanju nastavnih planova i programa, organizacije i kadrova, stvarnim potrebama hotelijersko-turističkog gospodarstva treba uvažavati sve objektivne i subjektivne okolnosti i utjecaje okruženja, vodeći računa da postoji:¹

- nesuglasje u sadržaju nastavnih planova i programa sa stvarnim potrebama hotelijersko-turističkog gospodarstva
- nedovoljno uvažavanje specifičnosti u oblikovanju nastavnih planova, kao i u izboru nastavnog kadra (negativna selekcija)
- neadekvatno i nekonzistentno financiranje obrazovnih programa
- nedovoljno stručno usavršavanje nastavnika iz užeg strukovnog područja
- nedovoljan informativni i instruktivni nadzor u radu škola
- neracionalno razdvajanje bivših školskih centara, usitnjenost i raspršenost škola, nastavnog kadra i skupe opreme, što otežava organizaciju i učinkovitost nastavnog procesa.
- tromost pravne regulative i nedostatak kriterija za provjeravanje uvjeta za izdavanje odobrenja za rad školama, visoki stupanj normativnog reguliranja, uz istovremeno nedovoljno uvažavanje kadrova u pogledu korištenja njihovih znanstvenih, stručnih i praktičnih potencijala, te minulog rada.

To nameće potrebu preobrazbe srednjoškolskog obrazovanja, sukladno specifičnim zahtjevima hotelijersko-turističkog gospodarstva, jer je evidentno da današnji kadrovi ne udovoljavaju tim potrebama u dovoljnoj mjeri. "Zbog važnosti temeljitog rješavanja i kompleksnosti problema koji s jedne strane zadiru u poznavanje struke i znanosti, ali s druge strane i u obrazovni sustav u Hrvatskoj, nužno je uspostaviti projekt kojim bi se sustavno i cjelovito obrađivali pojedini aspekti problema, predlagala rješenja i aktivnosti, ali i pratilo njihovo ostvarenje."²

---

1 Prema: a) Sivić, O.: Srednjoškolsko obrazovanje u turističkom i ugostiteljskom području, savjetnica za turističko i ugostiteljsko područje rada, Ministarstvo kulture i prosvjete - odjel srednjeg školstva, Ministarstvo turizma, Split-Zagreb 1994.
b) Peršić, M.: Recenzija materijala "Srednjoškolsko obrazovanje u ugostiteljskom području" i Ministarstvo turizma, 1994.
c) Peršić, M.: Osvrt na predložene nastavne planove ugostiteljskih, hotelijerskih i turističkih škola, Ministarstvo turizma, 1994.

2 Weber, S.: Preobrazba srednjoškolskog obrazovanja u turizmu i ugostiteljstvu, Institut za turizam, Zagreb 1994., str. 1.

U uskoj suradnji sa Ministarstvom prosvjete, potrebno je temeljito analizirati postojeće stanje u području nastavnih planova i programa i njihove usuglašenosti sa stvarnim potrebama hotelijersko-turističkog gospodarstva, kao i s nastavnim planovima i programima sličnih srednjoškolskih institucija u Europi i svijetu. Da bi se mogao predložiti optimalni ustroj srednjoškolskih institucija, potrebno je istražiti i kritički analizirati podobnost postojeće mreže škola i uvjete u kojima škole djeluju, te zapošljavanje, napredovanje, usavršavanje i motiviranje nastavnog kadra, uvažavajući utjecaje okruženja, pravnu regulativu i sustav financiranja srednjeg obrazovanja.

2. OBRAZOVANJE ZA VISOKOSTRUČNE I RUKOVODNE FUNKCIJE U HOTELIJERSKO-TURISTIČKOM GOSPODARSTVU

Novi Zakon o visokim učilištima i uvođenje tržišnih kriterija u hotelijersko-turističko gospodarstvo nameće potrebu da se obrazovanje za visokostručne i rukovodne funkcije u ovoj djelatnosti prilagodi stvarnim potrebama gospodarstva, te da se nastavni planovi i programi usklade sa sličnim obrazovnim institucijama u Europi i svijetu. Cilj je da se osposobljavaju kadrovi za struku, ali i da se osiguraju preduvjeti za "slobodan protok informacija i razmjenu znanja i ljudi tj. naših i stranih nastavnika i studenata, kao i priznavanje naših diploma i izvan zemlje."³

Na ovim visokoškolskim institucijama treba osigurati stjecanje odgovarajućih visokostručnih znanja za rad i razvoj turističkog posredovanja, hotelijerstva, restoraterstva, za samostalno vođenje objekata i funkcija, za uključivanje u srodne djelatnosti (industrija namirnica i pića, informatika, turističko novinarstvo, public relations, posredovanje i promet...). Na ovim obrazovnim institucijama stječu osnovna znanja i manageri potrebni hotelijersko-turističkom gospodarstvu.

Naime "obrazovanje za takve profile mora se ostvarivati na više razina, kroz odgovarajuće obrazovne institucije i po posebnim programima. Institucionalno obrazovanje bi trebalo dati temeljna znanja koja će se dograđivati kroz praksu. Nema dobrog menadžera bez dobrog temeljnog znanja stečenog redovnim obrazovanjem i odgovarajućom praksom (iskustvom) na konkretnim poslovima u hotelu".⁴

Obrazovanje je do sada organizirano na razini VI/I stupnja (više obrazovanje) ili VII/I stupnja (visoko obrazovanje), koje sukladno Zakonu o visokim učilištima zahtjeva preobrazbu u odgovarajuće **fakultete** ili **visoka učilišta**. U izradi nastavnog plana i programa treba uvažavati pozitivna iskustva svjetski priznatih i poznatih obrazovnih institucija, u koje se nesumnjivo ubraja "Etudes Superieures on Hotellerie et Restauration" iz Lausanne;⁵ School of Hospitality Management sa Floride; Cornell⁶ University, The Hotel School, Hospitality Management, Ithaca, New York i druge slične institucije.

---

3 Avelini-Holjevac, I.: Novi plan i program studija, časopis Ugostiteljstvo i turizam, Zagreb, br. 4/94., str. 59.

4 Kobašić, A.: Profil hotelskog menagera i kako ga izgraditi, Zbornik međunarodnog kongresa "Hotelska kuća 94", Hotelijerski fakultet Opatija 1994., str. 321.

5 Ovo je visoka škola u Švicarskoj sa stogodišnjom tradicijom (osnovana 1893.), prema Avelini-Holjevac, I.: op. cit. pod 3), str. 59.

6 Jedan je od deset najboljih Univerziteta u SAD, prema Avelini-Holjevac, I.: op. cit. pod 3) str. 59.

Da bi nastavni planovi i programi udovoljili zahtjevima hotelijersko-turističkog gospodarstva, potrebo je istražiti njihovu praktičnu vrijednost, koja se verificira kroz mogućnost zapošljavanja diplomanata i rezultata koje ostvaruju u struci.⁷ Obrazovni sustav za hotelijersko-turističko gospodarstvo ima za cilj osposobiti managere i druge visokostručne djelatnike "da budu sposobni komunicirati s raznim zemljama i kulturama, sposobni upravljati i rukovoditi u dinamičkim i nepredvidivim okolnostima, sposobni upravljati i koristiti sve složenije informacijske sustave, te upravljati materijalnim i ljudskim resursima i postizati najbolje rezultate."⁸

Turizam se u Republici Hrvatskoj, u različitom opsegu, izučava na četiri visokoškolske institucije (Ekonomski fakultet Zagreb, Fakultet turizma i ekonomije Pula, Fakultet za vanjsku trgovinu i turizam Dubrovnik i Ekonomski fakultet Split), dok se hotelijerstvo izučava samo na Hotelijerskom fakultetu u Opatiji. Novi ustroj ovih institucija, sukladno Zakonu o visokim učilištima, otvara mnoge dileme: uključivanje u visoka učilišta ili veleučilišta, sustav financiranja, profiliranje sukladno zahtjevima prakse, interesi učeničke populacije da upisuju i završavaju ove studije...

Studij turizma i hotelijerstva se javlja isključivo kao dio ekonomskog studija. Pokušaji da se određeni studiji registriraju kao interdisciplinarni, do sada nisu imali uporišta u zakonskoj regulativi, niti su za to stvoreni organizacijski preduvjeti. To se naročito odnosi na studij hotelijerstva, gdje se, uz ekonomska znanja, traže znanja i vještine iz drugih disciplina, kao što su: matematika, pravo, psihologija, strani jezici, prehrambena tehnologija, ekologija, kultura, arhitektura, sociologija, poslovna etika...

Predlaganje novog ustrojstva treba uvažiti činjenicu da visokoškolskim institucijama nije svrha samo obrazovanje studenata i njihovo osposobljavanje za uključivanje u radne procese, već i njihovo oblikovanje kao izvorišta znanstveno-istraživačkog i stručnog rada, kako bi postali motorna snaga i pokretač razvitka hotelijersko-turističkog gospodarstva, jer, znamo da je "teorija bez prakse prazna, a praksa bez teorije slijepa".

4. OBRAZOVANJE ZA HOTELIJERSKO-TURISTIČKO GOSPODARSTVO U OBRAZOVNOM SUSTAVU NJEMAČKE

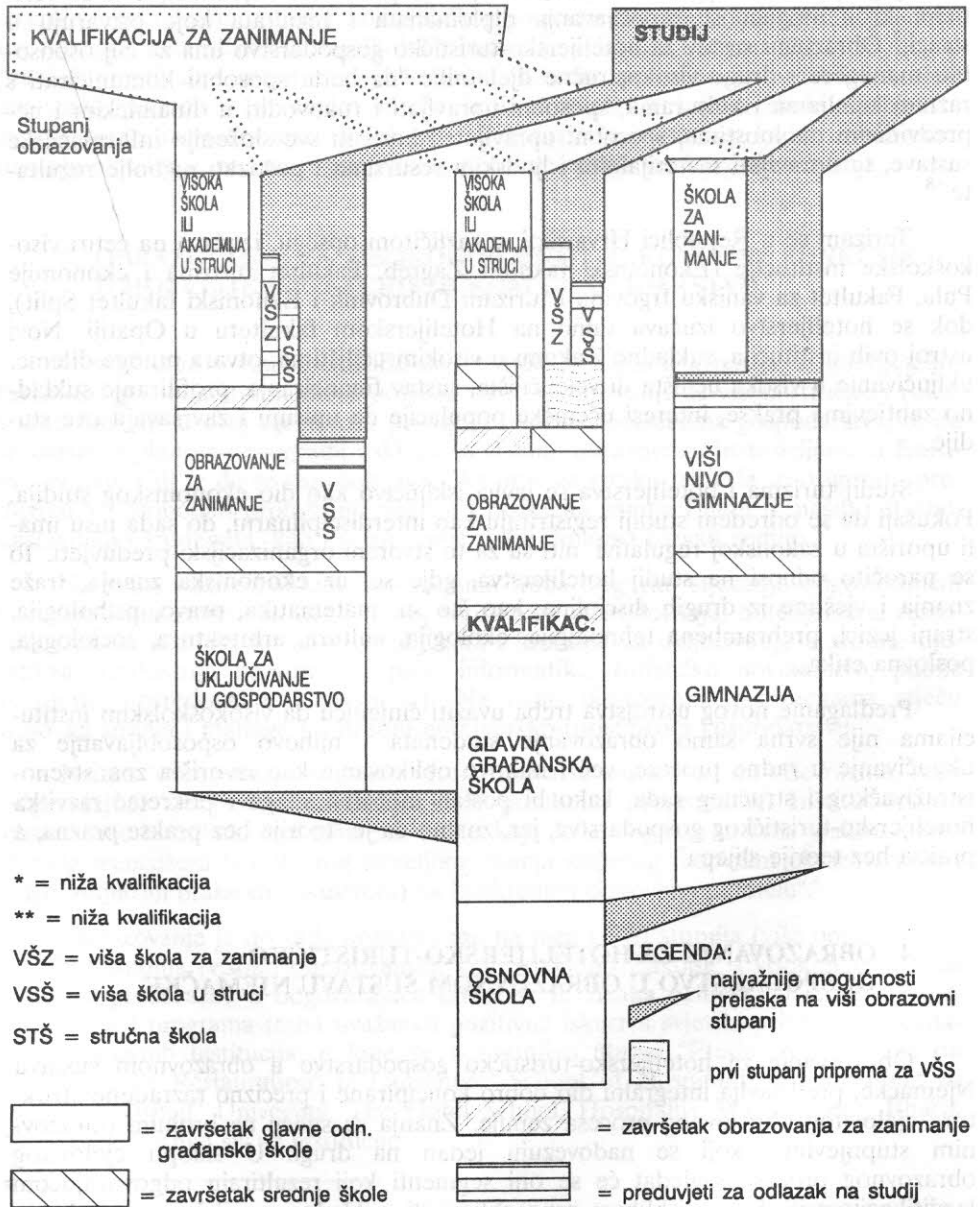
Obrazovanje za hotelijersko-turističko gospodarstvo u obrazovnom sustavu Njemačke, predstavlja integralni dio dobro koncipirane i precizno razrađene strukture cjelovitog obrazovnog procesa zemlje. Znanja se stječu na brojnim obrazovnim stupnjevima, koji se nadovezuju jedan na drugi. U sklopu cjelovitog obrazovnog procesa sagledat će se oni segmenti koji rezultiraju odgovarajućom kvalifikacijom ili drugim oblikom osposobljenosti, sukladno specifičnim potrebama hotelijersko-turističkog gospodarstva.

---

7 Usporediti Avelini-Holjevac, I.: Bankovac, B.: Gdje su i što rade diplomanti Hotelijerskog fakulteta u Opatiji, časopis "Ugostiteljstvo i turizam", Zagreb, br. 7/8, 1994.

8 Avelini-Holjevac, I.: op. cit. pod 3), str. 59.

Slika 1. Struktura obrazovnog sustava u Njemačkoj

Obrazovni sustav Njemačke ne poznaje mogućnost automatskog nastavljanja obrazovnog procesa na višem stupnju, ako u prethodnom obrazovanju nisu stečena odgovarajuća teorijska i praktična znanja, nužna kao kvalitetna osnovica usvajanja znanja više razine. Stoga je u strukturu obrazovnog sustava ugrađena i mogućnost nadoknade nedostajućih znanja, kao preduvjeta za prijelaz na viši obrazovni stu-

panj osposobljavnja u struci, a poglavito za nastavak obrazovnog procesa na visokoj stručnoj školi ili univerzitetu (slika 1.).

Učenik se u hotelijersko-turistička zanimanja može usmjeriti već nakon završenih šest godina obrazovnog procesa (12 godina života), tj. nakon završetka osnovne i dijela građanske škole u trajanju od dvije godine. Osposobljavanje na tom stupnju provodi se po tzv. "dualnom sustavu" (slika 2.) što znači da učenik tijekom tjedna jedan do dva dana provodi u obrazovnom procesu a preostala tri do četiri dana na praktičnom radu u hotelijersko-turističkom gospodarstvu:

Slika 2. Osposobljavanje za struku po "dualnom sustavu" obrazovanja

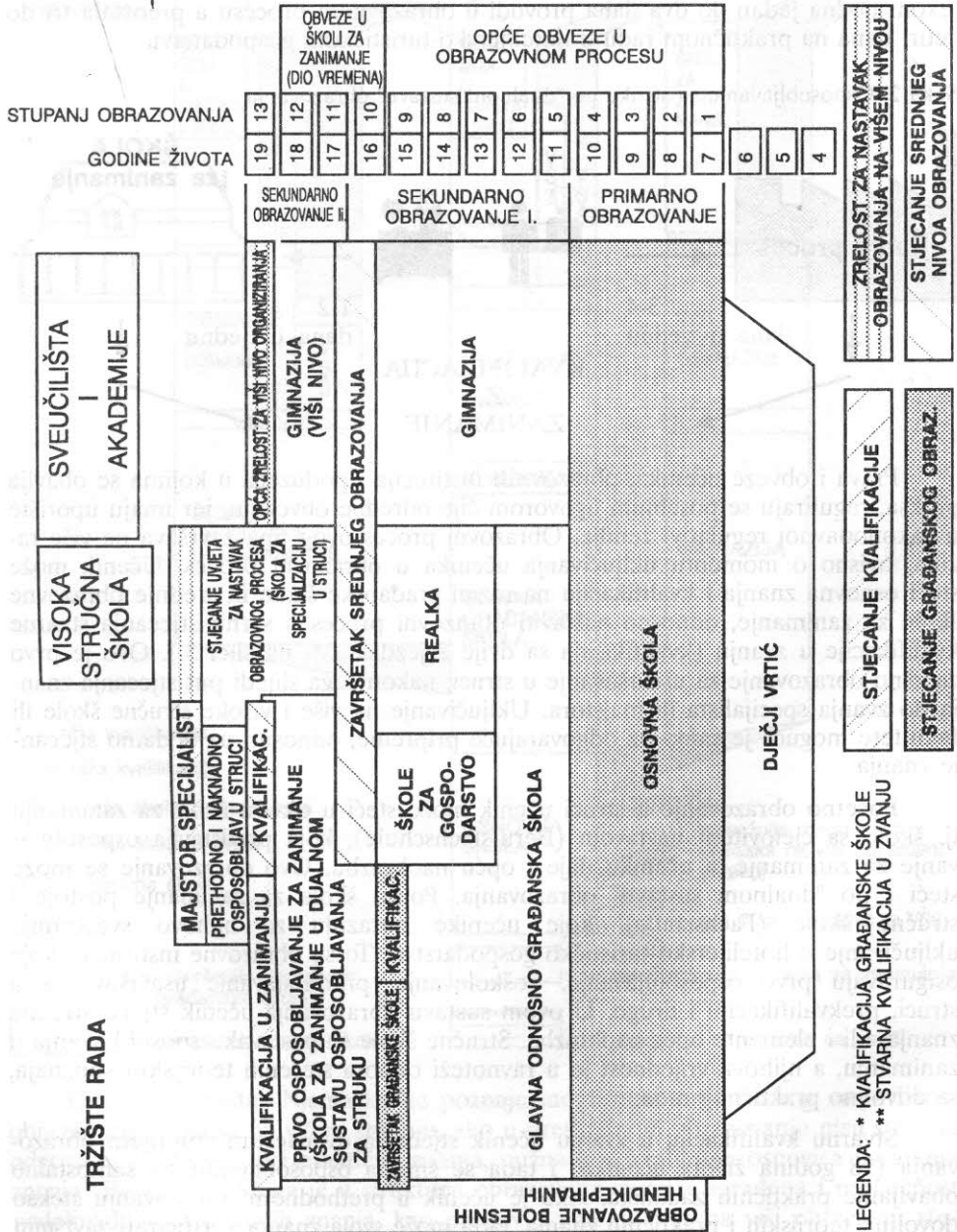
Prava i obveze učenika, obrazovnih institucija i poduzeća u kojima se obavlja praksa, reguliraju se posebnim ugovorom čije odredbe obvezuju, jer imaju uporište u zakonodavnoj regulativi zemlje. Obrazovni proces ovog tipa završava na više razina, ovisno o momentu uključivanja učenika u obrazovni proces. Učenik može steći osnovna znanja i kvalifikaciju na razini građanske škole ili srednje obrazovne škole za zanimanje, odnosno nastaviti obrazovni proces u svrhu stjecanja stvarne kvalifikacije u zvanju (kvalifikacija sa dvije zvjezdice **, na slici 3.). Ovo je prvo završno obrazovanje za usavršavanje u struci, nakon čega slijedi put stjecanja znanja do zvanja specijalista ili majstora. Uključivanje na više i visoke stručne škole ili fakultete moguće je samo uz odgovarajuće pripreme, odnosno uz dodatno stjecanje znanja.

Početno obrazovanje u struci učenik može steći u okviru škole za zanimanje tj. škole sa cjelovitom nastavom (Berufsfachschule), koja predstavlja osposobljavanje za zanimanje, a učeniku daje i opću naobrazbu. Ovo obrazovanje se može steći i po "dualnom sustavu" obrazovanja. Pored škola za zanimanje postoje i stručne škole (Fachschule), koje učenike obrazuju za njihovo svestranije uključivanje u hotelijersko-turističko gospodarstvo. To su obrazovne institucije koje osiguravaju prvo osposobljavanje, doškolovanje, produbljanje usavršavanja u struci, prekvalifikaciju i drugo. U ovom sustavu obrazovanja učenik stječe stručna znanja, ali i elemente opće naobrazbe. Stručne škole su nastavak osposobljavanja u zanimanju, a njihova vrijednost je u ravnoteži odnosa stečenih teorijskih spoznaja, sa dovoljno praktičnog rada.

Stvarnu kvalifikaciju u zvanju učenik stječe sa dvanaestim stupnjem obrazovanja (18 godina života učenika) i tada se smatra osposobljenim za samostalno obavljanje praktičnih zadataka. Ako je učenik u prethodnom obrazovanju stekao dovoljno teorijskih i praktičnih znanja, tada može svoja znanja verificirati završnim

ispitom, čime stječe znanja za određeno zanimanje ili za polivalentna zanimanja. Ispit se polaže u Gospodarskoj komori, njenim ograncima, ili u nekoj drugoj ovlaštenoj instituciji, i ima težinu državnog ispita.

Slika 3. Završni stupnjevi izobrazbe u struci

Za produbljanje znanja na istom stupnju obrazovanja, završeni učenici prethodnog obrazovanja (za zanimanje ili za struku, odnosno neki drugi profil obrazovanja) s najmanje dvije godine praktičnog iskustva u struci, nastavljaju obrazovanje u okviru istog obrazovnog stupnja. Radi se o specijalističkom obrazovanju za stjecanje zvanja **specijaliste ili majstora** u području kuharstva, posluživanja ili hotelijerstva (prijemno odjeljenje i domaćinstvo), a u okviru specijalističkih stručnih škola (Fachschule). Stečena stručna znanja verificiraju se državnim ispitom, za koji postoje jasno definirani kriteriji (struktura, sadržaj i vremenski tijek ispita), te utvrđeno relativno značenje pojedinih segmenata pismenog i usmenog dijela ispita u sveukupnoj ocjeni rezultata koje je učenik postigao na ispitu (slika br. 4.).

Sve je to dio sustava čiji je cilj osiguranje što kvalitetnijih kadrova završnog stupnja obrazovanja u struci, iz redova kojih se regrutiraju i stručni nastavnici obrazovnih institucija za zanimanje. No, ovaj stupanj obrazovanja daje učeniku-specijalistu i mogućnost nastavka studija na višim stručnim školama, višim školama za zanimanje, visokim stručnim školama, akademijama, kao i na fakultetima. Time se osigurava vertikalna u stjecanju kvalifikacija za zanimanje u svim segmentima hotelijersko-turističke djelatnosti. Visokostručna znanja za spektar zanimanja (slika br. 5.) potrebnih hotelijersko-turističkom gospodarstvu Njemačke stječu se najvećim dijelom na visokim stručnim školama, kroz idealan odnos teorije i prakse. Uz to se obrazovanje može steći i na Univerzitetu, gdje se prvenstveno stječu teorijska znanja, a studenti osposobljavaju za istraživanja u području razvoja i usklađivanja globalnih odnosa na turističkom tržištu.

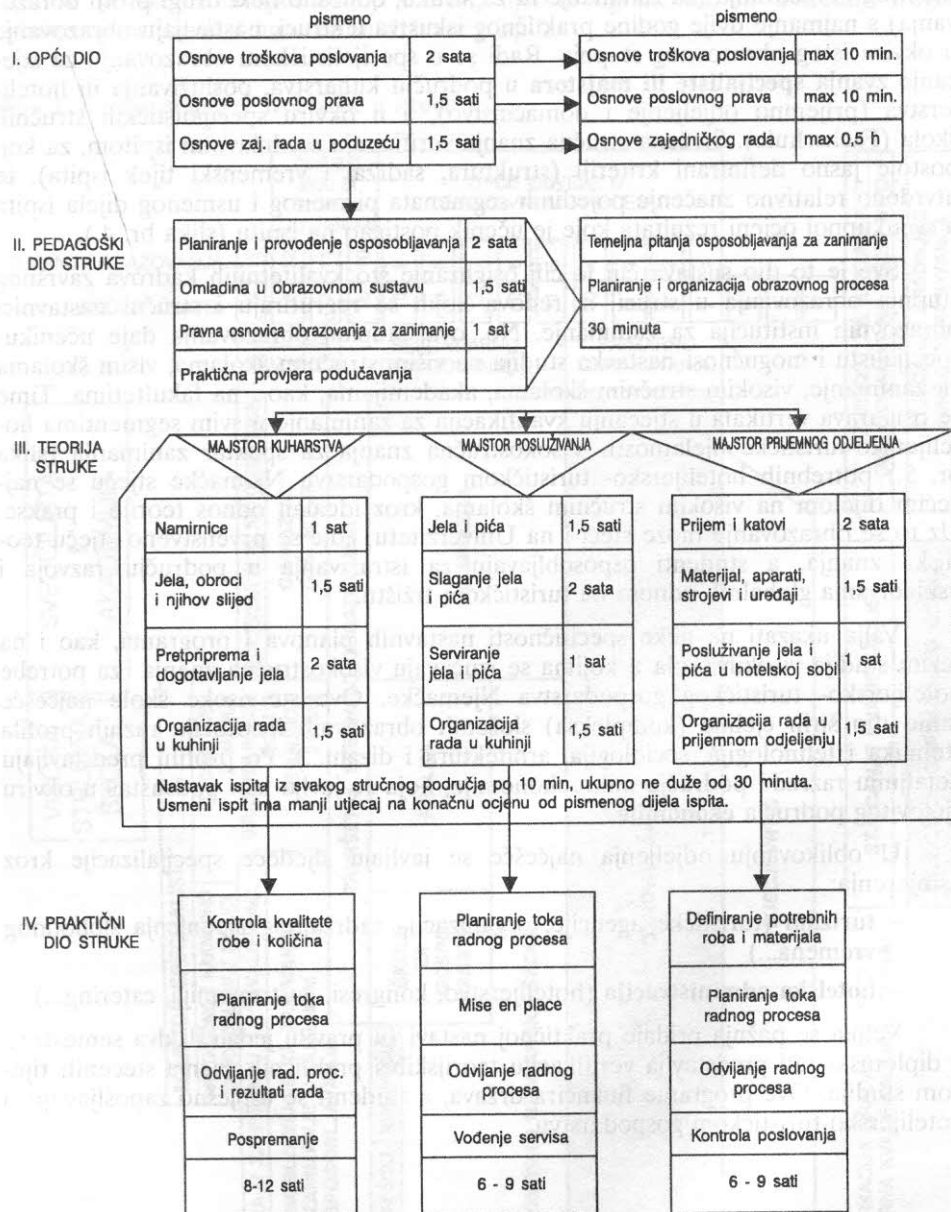
Valja ukazati na neke specifičnosti nastavnih planova i programa, kao i na režim studija visokih škola u kojima se izučavaju visokostručna znanja za potrebe hotelijersko-turističkog gospodarstva Njemačke. Ove su visoke škole najčešće samo dio širih cjelina (kompleksa) složenih obrazovnih institucija raznih profila (tehnika i tehnologija, sociologija, arhitektura i dizajn...). Po profilu predstavljaju detaljniju razradu područja mikroekonomije, koja se javlja kao podsustav u okviru cjelovitog područja **ekonomije**.

U oblikovanju odjeljenja najčešće se javljaju sljedeće specijalizacije kroz usmjerenja:

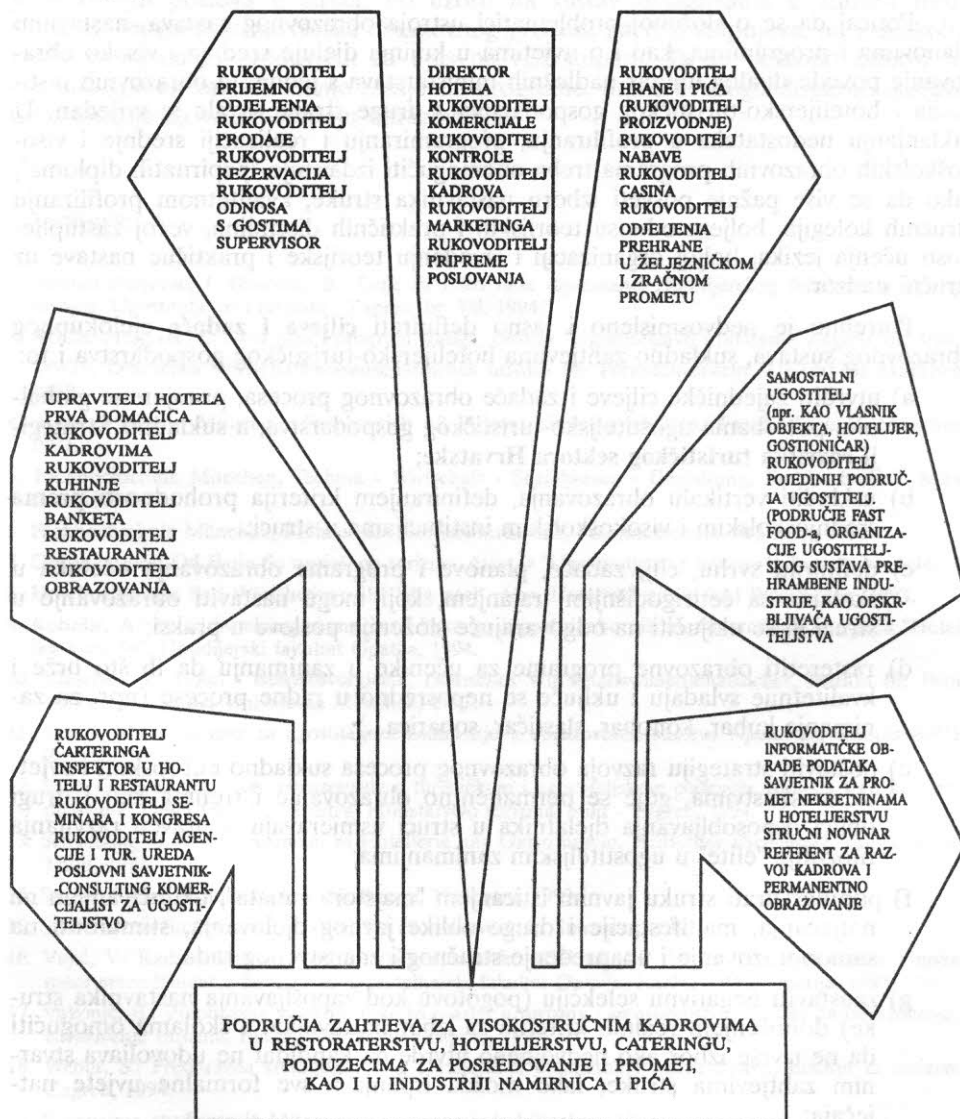
- **turizam** (turističke agencije, organizacija sadržajnog ispunjenja slobodnog vremena...)
- **hotelska administracija** (hotelijerstvo, kongresi, gastronomija, catering...)

Velika se pažnja pridaje praktičnoj nastavi (u pravilu jedan ili dva semestra), a diplomski rad predstavlja verifikaciju teorijskih i praktičnih znanja stečenih tijekom studija. Ove programe financira država, a studenti se uspješno zapošljavaju u hotelijersko-turističkom gospodarstvu.

Slika 4. Državni ispit za majstore u hotelijerstvu i restoraterstvu

Slika 5. Radna mjesta na kojima se traže visokostručna znanja u ugostiteljsko-turističkom gospodarstvu

5. ZAKLJUČAK

Poticaaj da se o složenoj problematici ustroja obrazovnog sustava, nastavnim planovima i programima, kao i o uvjetima u kojima djeluje srednje i visoko obrazovanje povede dijalog unutar nadležnih ministarstava s jedne, te obrazovnih institucija i hotelijersko-turističkog gospodarstva s druge strane, hvale je vrijedan. U otklanjanju nedostataka u profiliranju, programiranju i realizaciji srednje i visokoškolskih obrazovnih programa treba onemogućiti izdavanje "papirnatih diploma", tako da se više pažnje posveti izboru nastavnika struke, kvalitetnom profiliranju stručnih kolegija, boljem odnosu teorijskih i praktičnih disciplina, većoj zastupljenosti učenja jezika, boljoj organizaciji i izvođenju teorijske i praktične nastave uz stručni nadzor.

Potrebno je nedvosmisleno i jasno definirati **ciljeve i zadaće** cjelokupnog obrazovnog sustava, sukladno zahtjevima hotelijersko-turističkog gospodarstva i to:

- a) utvrditi zajedničke ciljeve i zadaće obrazovnog procesa, primjerene globalnim potrebama ugostiteljsko-turističkog gospodarstva, a sukladno **Strategiji razvitka turističkog sektora Hrvatske**;
- b) uskladiti vertikalnu obrazovanja, definiranjem kriterija prohodnosti prema srednjoškolskim i visokoškolskim institucijama u struci;
- c) definirati svrhu, cilj, zadaće, planove i programe obrazovanja učenika u školama sa četirigodišnjim trajanjem, koji mogu nastaviti obrazovanje u struci ili se uključiti na odgovarajuće složenije poslove u praksi;
- d) rasteretiti obrazovne programe za učenike u zanimanju da ih što brže i kvalitetnije svladaju i uključe se neposredno u radne procese (npr. za zanimanje kuhar, konobar, slastičar, sobarica...);
- e) postaviti strategiju razvoja obrazovnog procesa sukladno europskim i svjetskim iskustvima, gdje se permanentno obrazovanje i trening kao i drugi oblici osposobljavanja djelatnika u struci usmjeravaju u pravcu razvijanja filozofije "elite" u ugostiteljskim zanimanjima;
- f) popularizirati struku javnim isticanjem "majstora zanata", uključivanjem na natjecanja, manifestacije i druge oblike javnog djelovanja, stimulirati na samoobrazovanje i unapređenje stručnog i znanstvenog rada,
- g) zaustaviti negativnu selekciju (pogotovu kod zapošljavanja nastavnika struke) donošenjem realnih kriterija za izbor nastavnika, a školama omogućiti da ne izvrše izbor ako nedvojbeno utvrde da kandidat ne udovoljava stvarnim zahtjevima struke, iako možda ispunjava sve formalne uvjete natječaja;
- h) "linearno" financiranje zamijeniti konzistentnijim sustavom, usklađenim sa stvarnim troškovima programa, i upućivati obrazovne institucije na jače povezivanje sa hotelijersko-turističkim gospodarstvom (oblikovanje "elitnih" razreda, opremanje kabineta, uvjetovanje polaganja stručnih kolegija visokom ocjenom iz praktičnog rada u određenim objektima, osiguranje određenog broja stipendija za najbolje učenike...)

Potrebno je, dakle, razraditi cjelovit sustav obrazovanja za struku, gdje bi učenici nakon završena dva razreda stekli polukvalifikaciju a nakon tri godine ško-

lovanja kvalifikaciju u struci. Četverogodišnje obrazovanje treba biti obavezna podloga za nastavak obrazovanja na veleučilištima i visokim učilištima ili za obavljanje složenijih poslova u struci. Po uzoru na sustav obrazovanja u Europi treba osigurati mogućnost završetka obrazovnog procesa na više stupnjeva, ali i doškolovanje za stjecanje preduvjeta za upis na viši stupanj. To se posebno odnosi na učenike koji su završili manje zahtjevne programe, pa ne bi mogli direktno nastaviti školovanje na višem stupnju obrazovanja.

Literatura:

1. Avelini-Holjevac, I. Banovac, B.: Gdje su i što rade diplomanti Hotelijerskog fakulteta u Opatiji, časopis "Ugostiteljstvo i turizam", Zagreb, br. 7/8, 1994.
2. Avelini-Holjevac, I.: Novi plan i program studija, časopis "Ugostiteljstvo i turizam", Zagreb, br. 4/94.
3. DWIF, Deutsches Wirtschaftswissenschaftliches Institut für Fremdenverkehr, Universität München, 1993.
4. Fachhochschule München, Fachbereich 13 Allgemeinwissenschaften, Fachhochschule München, 1993.
5. Fachhochschule München, Technik - Wirtschaft - Sozialwesen - Gestaltung, Fachhochschule München 1993.
6. Fachhochschule München, Fachbereich Betriebswirtschaft, Fachhochschule, München 1993.
7. Grupa autora: Od škole do uspješnog turizma, časopis "Ugostiteljstvo i turizam", Zagreb, br. 4/94.
8. Hotelfachschule Bad Wörishofen - Ihr Weg nach oben, Hotelfachschule Bad Wörishofen, 1993.
9. Kobašić, A.: Profil hotelskog menagera i kako ga izgraditi, zbornik međunarodnog kongresa "Hotelska kuća 94", Hotelijerski fakultet Opatija, 1994.
10. Maschke, J.: Hotel - Betriebsvergleich, Deutsches Wirtschaftswissenschaftliches, Institut für Fremdenverkehr an der Universität München, 1991.
11. Peršić, M.: Izobrazba za ugostiteljska zanimanja u obrazovnom sustavu Njemačke, časopis RRIF, Zagreb, br. 9/94.
12. Sivić, O.: Srednješkolsko obrazovanje u turističkom i ugostiteljskom području, Ministarstvo kulture i prosvjete, Odjel srednjeg školstva, Ministarstvo turizma, Split - Zagreb, 1994.
13. Schaetzing, E.E.: Management in Hotellerie una Gastronomie, Deutscher Fachverlag, Frankfurt am Main, 1985.
14. Studienführer Fachhochschule Heilbronn, Heilbronn 1993.
15. Studienkreis für Tourismus, Institut für Fremdenverkehr Starnberg, 1993.
16. Vujić, V.: Kadrovi kao razvojni resursi gospodarske učinkovitosti, zbornik Razvojni resursi i suvremeni menadžment u hotelijerstvu, Hotelijerski fakultet Opatija, HUH, RRIF, Opatija, 1993.
17. Vukonić, B.: Preobrazba visokoškolske izobrazbe u turizmu i ugostiteljstvu, Centar za obrazovanje i istraživanje turizma, Ekonomski fakultet Zagreb, 1994.
18. Weber, S.: Preobrazba srednjoškolskog obrazovanja u turizmu i ugostiteljstvu, Institut za turizam, Zagreb, 1994.
19. Wegweiser, studieren in München, Fachhochschule München, 1993.

Summary

EDUCATIONAL SYSTEM FOR MANAGEMENT PERSONNEL AND MANPOWER
IN THE HOTEL AND TOURISM INDUSTRY

Human resources are a basic social and economic factor of development of each and every branch of industry. The same also applies to various segments in the structure of manpower in the hotel and tourism industry. This necessarily requires an appropriate educational system which is to deliver academic and practical knowledge to the current and potential tourism recruits and students of the hotel-management and other tourism-related studies. The chief objective is a quality-based performance of manpower and their inclusion into all segments of the managing system of the hospitality industry. Imbalance and lack of coordination in the current hospitality programs and existing curricula between diversified educational profiles and actual requirements of the hotel and tourism industry have resulted in an initiative to form within the Ministry of Tourism a separate working body or committee of distinguished tourism experts who will make a proposal for a consistent structure and functioning of a more appropriate educational system.

Key words: educational system, hotel industry, hierarchy of educational institutions, study programs and curricula